

CSALÁDI KÉP.

Szöveg: Zorándy Sára

Fotó: Sipos Dániel

A SZEREPLŐ: Michal Mimon (29)
Az interjú magyarul készült.

HELYSZÍN: Egy Baross utca elei lakás, nagy 19. századi ház felső emeletén. Kapun be, fel a lépcsőn, lifttel fel a negyedikre, ki a gangra. Régen mosókonyha, most jól kialakított, igényesen felújított, kétszobás lakás. Nyáron meleg ugyan, de nagyon világos. 1997-ben 8 millióért vette Michal anyja, Ágnes, a gyerekek nevére, befektetésnek, évekig nem is ők laktak benne. Az egész csak 40 négyzetméter, de többnek tűnik, mert jó az elosztás, és a szinteltérések is segítenek. Amíg a fürdőszobában csak két sor csempét raktak hozzá, mert kellemesebb szabadon zuhanyozni, nem arra figyelni, hogy a falat éri-e a víz, addig a többi térben lényegesen több munka volt. Kényelmes konyha, lehet itt főzni, 3.40-es belmagasság, külön wc, beljebb szinteltérés, ott már 2- valamennyi a belmagasság, gerendák a nappaliban. Michal nemrég költözött vissza, addig a barátjánál lakott, pár hónapja szakítottak. Most szigeteltette le a lakást, hátha így elviselhető lesz nyáron. Spalettát is rakatott fel. Csendes és világos, pedig ott a Kálvin tér.

TÉGLA: A IX. kerületben házat bontottak, megbeszéltek, hogy vihessenek a téglából, annyit tudtak elhozni, hogy az összes polc is abból lett. A hálószoba ugyan a lichthofra „néz”, de mégis világos, bár mindegy, mert Michal alig van ott-hon, és a hálóban egyébként sem szokott kinézni az ablakon, ott alszik. Az egyik fal mögött már a padlás van, Michal szívesen venne belőle a háztól, de a tulajdonosok nem nagyon akarják. A házban van több üzlet is, így a háznak nincs szüksége a pénzre, sok az idősebb lakos, „biztos tartanak az átalakítás zajától”.

ERDÉLY ÉS TRIPOLI: Michal anyja Erdélyből való, édesapja szülei Tripoliból érkeztek Izraelbe. Ágnes 1963-ban, 13-évesen került Izraelbe a szüleivel, Joseph már *szabre*. Sajnos az ő családi hátterét nem nagyon ismeri Michal: az apja sosem volt nagy mesélő. Az anyjáról többet tud: kiszöktek Nagyváradról Izraelbe. Rómáig mentek vonattal, onnan hajóval Izraelbe. Parasztoknak öltöztek, alig vihettek valamit. Előttük egy hónappal ment ki a nagypapának egy testvére, és annak felesége, akik Haifán várták Ágnesékat. Nem mindenki maradt Izraelben, volt aki Franciaországba ment. Azért szöktek ki, mert a háborúig módos, kereskedő zsidó család voltak, nem akarták megszokni az új rendszert.

CIPŐPUCOLÓSZÉK: A konyhában a pult előtt áll két kényelmes, magas szék. Kicsit olyan mint a fodrászszék, vagy akár a fogorvosi, csak nem lehet dönteni. Michal egy most már volt-barátjától kapta, aki régiségekkel foglalkozott. Sokat gondolkodtak rajta, hogy eredetileg milyen szék lehetett, abban maradtak, hogy cipőpucolós, hiszen ott az alján egy széles fém lap, amin nagyon kényelmesen lehet pihentetni a lábat.

NAGY DÖNTÉS I: a szülei rég szakítottak (addig is élettársak voltak), amikor 1990-ben egy nap fogta magát Michal édesanyja, és eldöntötte, hogy elköltözik Izraelből. Mindent becsomagoltak, az új párjánál hagyták a dobozokat, ő majd utánuk küldi Kanadába, ahol várják rokonok, ha már kiderült, hogy ott valóban jó élni. De közben megálltak Magyarországon, ahol az anyjának szintén voltak rokonai. Csak egy hétig körülnézni. Csakhogy annyira tetszett Ágnesnek Budapest, hogy felhívta a párját: „Küldhetsz mindent Budapestre, itt maradunk.”

A KEZDET: Michal utálta, nem csak a helyzetet, az anyját is, akkor. Tízéves volt, addig Herzeliyában élt, és Tel-Avivban, most hirtelen ott találta magát a kilencvenes évek szürke Pestjén. Ráadásul télen. Nagy sokk volt. „Rosszul voltam, életemben ilyen hideget nem éreztem!” Az édesanyja, aki kint főnövéreként dolgozott, pikk-pakk megszervezett mindent. Talált lakást, és iskolát a gyerekeknek, elkezdődtek a mindennapok. Volt segítség is, a nagypapa egy barátja vitte őket ide-oda. Idővel követte őket a nagymama: a nagypapa már rég meghalt, hiányzott Ágnes és a két unoka. Később Ágnes betársult egy másik izraelihez, jól ment neki a váltás főnövérből üzletasszonnyá.

A KÉP: Michal nagyszülei munkatáborban voltak. Napközben dolgoztak, este hazamehettek, a nagyváradai gettóba. A konyhában ott egy humoros kép a nagypapáról, cseresznyével a fülén, egy nagy zsákkal a vállán, kecskét húz egy kötélén, huncut arckifejezéssel, erőteljesen megy. „Ilyen volt a nagypapa, mesélték, hogy mindig rengeteg kajával tért vissza a gettóba. Voltak kapcsolatai.” Michal nem tudja, ki rajzolta, nehezen kiolvasható a művész neve, valamilyen E...mann, nem talált róla semmi információt.

NELSON-ÜTÉS: Az anyai nagypapa testvére, Vili bácsi, az erdőben bujkált a partizánokkal. Egyszer majdnem elkapták őket, akkor meg is

öltek egy német tisztet. Addig mindenki úgy tudta, hogy Vili bácsi nagy semmirekellő, aki csak a sakkban jó és a bokszban. Meg is mutatta Michalnak Vili bácsi, hogy ott van egy pont, ha odaütsz, akkor széttöröd a koponyát. Az a Nelson-ütés, ezzel ölte meg a tisztet. Utána menekülni kellett, mert egy parasztasszony meglátta az esetet. „Nem emlékszem, hova jutottak, de ott beálltak péknek.”

MAGYAR, HÉBER: Amíg Vili bácsi sosem tanult meg rendesen magyarul – csak akkor mesélhette el a háborús történeteket Michalnak, amikor ő már megtanult magyarul –, neki viszont sikerült. Némi raccsoláson kívül („ez a sze-xepilem”), nem hallani semmit. Pedig amikor Pestre került, egy szót sem beszélt magyarul. Anyja mindig héberül beszélt hozzá, csak a nagymama beszélt hozzá, tört héberen kívül, pár szót magyarul, ezt-azt értett is belőle: „*Coillagom*, meg azt, hogy *szememfényre*. Az öcsém volt a *coillagom*, én pedig a *szememfényre*.” Most már az édesanyjával is magyarul beszél, mindig vannak vendégek anyja sashalmi házában, nem lenne rendes dolog olyan nyelven beszélni, amit a vendégek nem értenek. Ágnes sosem felejtette el a magyart, de azért „megnyomja a h-betűt: *chogy*, ilyenek”. Ugyanakkor Michalnak most már a héberje kicsit magyaros akcentusú lett. Shai öccsével csak az első 3-4 évig beszéltek héberül, utána magyarul. Shai volt az, aki mindig mondta, még gyerekként: ezt kell beszélni! Mégsem szeret itt élni, de van egy jólmenő vállalkozása, kint egyelőre nulláról kellene kezdenie, az sem nagyon vonzó.

ÁLLAMPOLGÁRSÁG: A magyart csak 2000-ben kapták meg, kerek tíz év után. Az izraeli megvan még.

SZÜLŐK: Márton Ágnes 29 évesen ismerte meg Joseph Mimont. Michal 3-éves volt mikor szakítottak, Shai 1. Édesapjuk visszament a feleségéhez, akivel már volt 4 gyereke: Michal féltestvérei. Joseph Herzeliya egyik partszakaszán életmentőként dolgozott, „mint a *Baywatch*-ban”. Bár biztos jól nézett ki, Michal inkább a kék szemű, szőke, magas férfiakra bukik, nem neki valóak a fekete szemű, göndör kreolbőrűek. Amúgy a család mindkét részéről mindenki fekete hajú, kreol bőrű, Michal a legvilágosabb, „azt mondják, az anyai nagyanyámra hasonlítok”.

SULIBA: A Budenz József általános iskolába röviddel karácsony előtt érkezett. „Nagyon aranyosak voltak”, az asztalára tettek egy izraeli zászlót, és teleszórták mikuláscsokival. Mindenki próbált hozzá beszélni, de egy mukkot nem értett. Az első órán volt egy kis gond, mert mindenki felállt, és Michal azt gondolta, akkor most a himnuszt fogják énekelni, amit ő nem tud, jobb ha nem áll fel. A tanárnővel hosszasan metakommunikáltak, hogy igenis fel kell állni, de ő akkor sem fog. A végén ülve maradt. Michal és Shai mellé találtak egy-egy külön tanárt, akik elsősöket tanítottak, velük voltak egész délután külön-órák, de nem együtt. Írni az elsősökkel tanultak, Michal nem érezte cikinek akkor sem, tudta, hogy ezt kell csinálni. Kapott egy évet, ha sikeresen le tudja tenni a negyedikes anyagból a vizsgát, akkor nem veszít évet. Így is lett.

MÉCSSES: a pulton, egy kis agyagedény, kókuszos illóolajjal, eltünteteti a cigarettafüstöt.

CSÓKOLOM: Még az elején, napköziben, Michal egyszer befejezte a leckét, és ment volna haza. El is búcsúzott a tanárnőtől: „Szia”. „Nem,” mondta ő, „csókolom”. Michal elszántan rázta a fejét: nem kívánta szájon csókolni a tanárnőt. Ez a huzavona tartott egy darabig, Michalnak forrt a feje, a végén ledobta a táskát, és futott hazáig, ahol az anyja nagyon jól röhögött az egészen.

A ZSIDÓ-TITOK: Már valamelyest értette a magyart, amikor egy osztálytársa elhívta péntek estére, hogy a nővére elviszi őket valahova. Aznap este a *Habonim* klubjában találta magát („Rájöttem, bazd meg, itt vannak zsidók rajtam kívül is!”), és onnantól kezdve titokban odajártak, nehogy a többiek megtudják. Az édesanyja később mesélte, hogy az igazgatóval is volt egy ilyen élmény, amikor beiratta oda a gyerekeket. Oda-súgta: „Én is az vagyok!” Gimibe már a Wesselényibe járt. Amikor egyszer zsinagógába mentek, ott találta a régi suliból a diákok felét, „addigra merték már vállalni”.

PESTI KÖZÖSSÉG: Hiányolja a fiatalos zsidó közösségi élményeket. „Kellene egy hely, ahol meg lehet inni egy pohár bort, elszívni egy cigit”, és ne legyen állandóan zsidótéma, és ne csak zsidók járjanak, hanem egy olyan sokszínű, kulturális hely, mint a Sirály, nem ártana ha több ilyesmi lehetne.

ÁLLAMIGAZGATÁS: Érettségi után kihagyott egy évet, el akarta dönteni, mihez kezdjen. Aztán jelentkezett az Államigazgatási Főiskolára, el is végezte, úgy gondolta, jó lesz egy általános képzés: filozófia, büntetőjog, pénzügyek, nyelvek.

NAGY DÖNTÉS 2: 22-évesen Michal úgy érezte, ideje lenne Izraelbe menni, arra a helyre, ami olyannyira hiányzott éveken át. Kicsit megkopott a héberje, de hamar beleszokott. Jött vele egy barátnője, aki megunta Pestet, Michal apjánál laktak, és pincérnőként dolgoztak. Édesapjával a köztes időben évente egyszer találkoztak („Nem egy klasszikus apa-lány viszony”), de amikor kint van nála, akkor nagyon vigyáz rá. Apja családja is ilyen: „ott vannak hatvanan, mindenki puszilgat, azt se tudom kicsodák, de azért jó.” Felvették politika szakra kint, egy helyi sráccal élt együtt Észak-Izraelben. És hirtelen elkezdett derengeni, hogy Magyarország a haza, és oda akar menni. Pedig Izraelben mindent és mindenkit végiglátogatott: az iskolától kezdve, a lakás, a barátnők, a régi bébiszitter, mindent, mindent. A nyitottságuk nagyon jól esett, talán az hiányzott Pesten a legjobban, de mégis itt van itthon: „Amikor hazajöttem, megnyugodtam.”

FELNŐTT ÉLET: Újra itthon, először a Szochnutban asszisztens, közben Külker (public relations, 2 év), Sashalomból pesti bérlakásba egy barátnővel, reklámügynökségben munka, most is ott van, de már jobb pozícióban: account asszisztens, fél évre rá account, most már account igazgató. Michal kezeli az izraeli ügyfeleket („Mindig jól jött ez a héber nyelvtudás.”)

MINDENNAPOK: Általában 7:45-kor kel, iszik egy kávé, összeszedi magát, bemegy dolgozni, egész nap emberekkel beszél, intézi az ügyeiket, állandóan csörög a telefon, tartanak kreatív megbeszéléseket, este találkozik barátok-

kal, éjfélre hazaér. Néha van egy nap, amit magára szán („ilyenkor egyedül vagyok, és női dolgokat csinálok”).

HÁZIASSÁG: Havonta jár egy takarítónő, mert Michal alig van otthon, de azért jó, hogy van. („Drága Olga, imádom!”) Az apróságokat Michal is elintézi. Hetente egyszer sabatoznak pár baráttal, mindig valamelyikük készít valami jót, pár hetente Michalra kerül a sor, azt nagyon szereti: sertepertél, süt, főz. Ilyenkor sajnálja, hogy nincs hely étkezőasztalnak.

RAJ TAMÁS: Bár Michal nem volt közeli kapcsolatban a rabbi-val, mégis érzett valami szomorúságot, amikor hallotta, hogy elhunyt. Shai *bar micvo*-ján ott volt, azt ő intézte. Jártak házi-bulira a gyerekeihez, Rachelhez, Rafihoz. Shai elment a temetésre, utána elmondta Michalnak, hogy hiányolta a magyar politikusokat. Mégiscsak ő volt a Raj Tamás...

RASSZIZMUS: Michal nemigen tapasztalja, Shai már inkább („neki mediterránabb feje van”), elég sűrűn megállítják a rendőrök, és átkutatják a kocsi-ját. Michallal egyszer történt, még évekkkel ezelőtt, hogy egy férfi a Moszkva téren oda köpött a lába elé, hogy büdös zsidó. Most sem tudja, hogy miből gondolta. Egy időben Michal nem is szívesen mutatkozott be, mert ahogy mondta a nevét, jöttek a kérdések, de már rég rendben van ez az egész.

ELÉGEDETTSÉGI INDEX: „Abszolút boldog vagyok! Nyolcason vagyok, hiányzik egy picit a magánéleti oldal, de ennyi. A boldogság az engem körülvevő embereket jelenti. A munkám is kiteszi az ötven százalékát: jó vagyok benne, megbecsülnek. Fizethetnének többet, ezt írd bele, megmutatom a főnökömnek! Mindig lehet sírni, de nem mi vagyunk az egyetlen ország, ahol ilyen gázok vannak...”